Název práce: Vytěsněná apokalypsa – česká reflexe ústupu německé skupiny armád Střed
Autor: Mgr. Tomáš Jakl
Abstrakt: Jsou válečná tažení, která jdou popsat jednoduše, jiná obtížně a některé nejde rekonstruovat plynulým vyprávěním vůbec. Události v českých zemích v prvních dvou květnových týdnech roku 1945 patří k těm obtížně popsatelným. To, že se zde nacházela poslední německá bojeschopná skupina armád, je všeobecně známo. Také se běžně ví, že šlo o skupinu armád Střed, které velel polní maršál Ferdinand Schörner. Podstatně méně je známo, že následkem vypuknutí Českého povstání tato skupina armád ustoupila přes povstalecké území k demarkační linii mezi americkou a Rudou armádou.
Poslední zoufalou iluzí německých vojáků bylo, že se spojí s Američany a společně vyženou Rusy z Evropy. Spojenecký vrchní velitel na Západě, generál Dwight David Eisenhower, nehodlal po smrti amerického prezidenta Roosevelta udělat nic, co by si sovětský diktátor mohl vykládat byť jen jako náznak podobného vývoje. Nejenže zakázal generálu Pattonovi překročit předem se sověty dohodnutou demarkační linii v Čechách, opticky vstříc ustupujícím Němcům, ale americké jednotky sovětům také vydaly zajaté německé vojáky z jednotek, které bojovaly na východní frontě. Své zajaté Němce předali Rudé armádě kromě Američanů i čeští povstalci. Do sovětského zajetí tak padlo okolo 800.000 vojáků skupiny armád Střed.
Okolnosti konce skupiny armád „Střed“ představují dodnes příslovečné „bílé“ místo českých dějin. Ihned po válce se zmínky o německém ústupu dostaly do kolize s oficiální komunistickou tezí o včasném příchodu Rudé armády. Po roce 1948 se obraz konce druhé světové války v Českých zemích omezil na Pražské povstání a na příchod Rudé armády. Zatímco přítomnost americké armády v západních Čechách byla občas zmíněna, byť obvykle s velkým záporným znaménkem, německý ústup k americké demarkační linii byl zcela tabu. V československých historických atlasech je pak na kartogramech pražské operace Rudé armády dodnes znázorňován pouze její plánovaný průběh, včetně obklíčení a likvidace celé skupiny armád Střed ve východních Čechách, ke kterému nikdy nedošlo. Provedený základní výzkum v domácích i zahraničních archivech, nám dnes umožňuje pohlédnout na tuto etapu našeho podílu na vítězství v druhé světové válce již podstatně ostřejší optikou a zasadit ji do podstatně širší perspektivy.
Práce ve své první části popisuje ústup skupiny armád Střed přes české země v květnu 1945 ve světle současného historického poznání. Sleduje „anatomii“ skupiny armád Střed, její početní stav a vnitřní organizaci. Podrobně analyzuje jednání o německé bezpodmínečné kapitulaci v Remeši a jeho konsekvence v českých zemích. Nastiňuje zneužití německého ústupu v nátlaku Sovětského svazu na Československou vládu v těsně poválečném období. Druhá část práce je věnována obrazu německého ústupu v české historiografii, literatuře a filmu.